

Washington D. C. 26. února 1920.

Drahý pane Prezident,

odpustíte, že touto nezákonnou cestou – použijúc listu Jánovho¹ – sa obraciam na Vás so svojimi riadkami. Viem, a robím to náročky, že moje riadky príjdu už neskoro, po slávnosti,² ale nechcel som byť v rade tých oficiálnych zdraviteľov, ktorých vypočuť musíte, musíte sa im usmiať a zakrývať ustatoť a túhu utiahnuť sa do samoty, do úzkeho kruhu svojich milých.

Ja síce týmto úskokom vrývam sa práve ta, ale ponevác list tento neni oficiálny, odhodte ho, ak Ste ustatý, ja odpovede nečakám. Preto snád' aj odpustíte, že neobraciam sa k Vám ako k Prezidentovi, ale ako k človekovi, ktorý mi bol blízky, ktorého si vážim a mám rád. Čo sa týka jubilea, som istý, že viete, čo je mi na duši, viete, že to sú nie len slová, keď hovorím, že si Vás vážim a mám rád, že v týchto slovách je obsažený celý rekord mojích želaní.

Viem dobre sa vmyslieť – tak si aspoň namýšľam – do Vášho stavu, do Vášho žitia-bytia a rád by som prispel niečim, čo by Vás okrialo, čo na chvíľu.

Najlepšiu informáciu o Vašom žitiu-bytiu nedostal som ani z novín, ani zo správ ľudí, ktorí Vás videli, ale z troch riadkov pani Masarykovej (z listu poslaného Jánovi, ktorý bol tak dobrý a dal mi prečítať), v ktorom opisuje, ako Ste ju prišli „navštíviť“ na venkov, vlastne ako Ste si prišli aspoň na chvíľu „oddýchnuť“.

Nehovoriac o biznise sú tu dve miesta, kde Ste mi stále pred očami. Myslím, že uhádnete ktoré – Rock Creek Park a Knickerbocker.

Žiaľ bohu p. Ryder veru zo mňa nezbohatol, veľmi zriedka jazdím na koni. Po Vašom odchode skoro odišli aj Springettovci do Kanady a nových spoločníkov som si nehladal, som v tom ohľade konzervatívny. Aj moja ženitba v tom prekáža, niet na to groši a času učiť ženu jazdiť. S Jánom síce sme si povedali neraz, že začneme, ale často sme na cestách, alebo on preč, ja doma alebo naopak. Dúfame, že v budúcnosti sa to popraví a budeme môcť jazdiť po tak dobre Vám známych cestičkách. Ryder – stretávam sa s ním kedy-tedy, prosperuje, má veľkú detskú publiku. Stretáš v parku celú kavalkádu^b dievčat a chlapcov usmiatych, ružových a pred nimi Mr. Ryder hrdo sa nesie oblečený vždy v tom samom kostýme len širáky mení podľa sezóny – obhryzený slamenný, alebo zelenočierny derby – nesie sa hrdo, kedytedy povie slovo najbližšiemu, ako si včera lebo predvčerom ruku lebo nohu zlomil. To mi je mysteriou, kedy si ten chlap lepí svoje kosti, lebo každý raz, čo sa s ním zhováram spomína, že sa mu niečo rozlepilo. – Rock Creek Park minulý rok sme síce navštevovali dosť často, keď aj nie na koni, nuž na automobile. Ako som prišiel k autu, to je tiež zvláštna história. Ak sa pamätáte, Sheldon mal tu malé auto, ktoré nikdy nebolo v garáži, len na ulici, mastil ho len Pánboh dážďom, kedytedy dostalo síce benzínu a úbohé stvorenie na častý zov [!] Sheldonov síce sa pohlo s protestom, škrekom a inými

málo atraktívnymi vlastnosťami, ale predsa sa len hýbalo. Keď odchodil, junkdealer dával mu zaň 175 dol[árov]. Ja som ho prosil, aby ho nepredával za taký bagateľ, lebo veď sa hýbe, aby kým bude v Prahe, mi ho prenechal a keď príde nazad, mu ho vrátim, alebo kúpim za \$ 175. Tak sa aj stalo. „Overland“ dostal zákonne meno „Mišo“ (lebo bol taký ošarpaný) a ja v slobodných chvíľach som ho trochu plátal (dostal sa aj prvý raz za svojej existencie do garáže). V krátkosti „Mišo“ bol jedinou mojou radosťou, čoho dôkazom je, že za tri mesiace spravil som na ňom vyše 3000 míľ, bol som na ňom v Lansforde, New Yorku, Atlantic City a celé okolie washingtonské znám ako moju piad'. Keď sa Sheldon vrátil, nechcel ho nazad, nechal ho mne, on má totiž v New Yorku parádny a v „Mišovi“ by po New Yorku nemohol chodiť a ja som bol šťastný. Potom kúpil som Mišovi za 35 dol[árov] nové šaty a doplatiac 400 dol[árov] zamenil som ho za nový v hodnote \$ 1200. Tento dostal ženské meno, volá sa „Stryga“ a je nielen užitočným, ale aj príjemným pomocníkom naším. No ale idem nazad k parku, ktorý Vás snád' viac bude zaujímať. Minulá jeseň bola pekná a Washingtonci svoj svobodný čas trávili v parku. Mnoho jazdcov na koni a neraz, keď sa zotmelo, museli vyvádzať zablúdivšie sa páročky. Sú totiž spravené mnohé nové chodníky, a keď sa zotmeje, je sa dosť ťažko vyznať, však sami viete, že i my sme blúdievali.

Ináče stretával som tie isté tváre na koňoch, čo pred tým. Aj p. Bachmetjev sa niekedy objaví na svojom nádhernom sivkovi a opakuje ako kedysi, keď stretnúc sa s ním, hovorili Ste mu, že dosť často jazdíte a on povedal, že on nemôže, lebo je stále veľmi „busy“, tak i dnes ešte tvrdí to samé, ale ako sa mi vidí, márne hľadá, kto by mu uveril. Ináče, keby to nebolo tragické, tá celá „Russian Embassy“ je veľký „fun“.^d Každé ráno v „Society column“ (tato čiastka amerických novín je vôbec jarké testimonium paupertatis^f amerického intelektu) číta sa „The russian Ambassador entertained at luncheon, dinner, supper, box etc...“^g. Ľudia sa pýtajú: Whom does he represent? Nobody can solve this puzzle. But business is done by Mr. L. C. K. Martens, the „selfappointed ambassador of Soviet Russia“,^h ktorý si pred senátom práve teraz robí legráciu z pánov senátorov, ktorí síce nie sú si celkom istí, ale napolo presvedčení, že Volga alebo Ural je meno volákeho oatmealu,^{ch} alebo bolševistického komisára režúceho „ženy a deti“. S týmto posledným p. Martensom totiž bývame pod jednou strechou, v Hotelu Lafayette. Musí byť šikovný človek, hlavne jeho pomocník, fínsky žid Nuorteva, figľuje veľmi šikovne, vie ako sa hovorí „od čoho muchy dochnú“, a pustil „údočku“ⁱ, že vraj budú platiť zlatom a americký business sa toho chytil s veľkým apetitom, s ubohých „associated“^j sa nateraz ťažko dá niečo vytlačiť. No ja im to nezazlievam, taký je život a takí sú ľudia. Stá ľudí prichodí k Martensovi denne, ľudia všemožného kalibru, všetci s niečim dielnym... a „Russian Ambassador entertained...“.

Zimu sme mali a stále ešte máme ošklivú na haňbu. Sňah, dážď, vietor, zima, slnko, blato a zase znovu bez konca. Z jedného prechladnutia do druhého a niet spásy ani pre tých, ktorí veria, že kališteť „tvrdého“ im pomáha z bryndy. Práve dnes sa stalo niečo strašne tragického. Vyslanectvá dosiaľ boli výnimkou pre „bone dry“^k a dnes akýsi huncút z „Internal revenue“ vysvetlil 18. const[itutional] amendment,^{l3} že vraj vyslanectvá nemôžu byť výnimkou a musia prestupovať zákony práve tak, ako každý poriadny americký

občan robí. Nádej pana kniežata Lubomirského s ohromným štábom na veľký diplomatický úspech dosť správne kalkulovaný na zásielke, veľkej zásielke kontuszovky etc. nachádzajúcej sa na ceste veľmi klesne, lebo nemôže byť doručená do nádherneho paláca na 16. ulici... Ináčej vo „vysokých diplomatických kruhoch“ sa pošuškáva, že nový štátny sekretár bude hľadiet sa spraviť populárnym a zmení katótsky výrok a zachované budú v distrikte oázy, kde môžu nájsť osvieženie, no nechcem „zlosloviť“ – jednoducho všetci.

Či sa pamätáte na tu strmú, klukatú cestu zo 16-tej ulice pri rezervoáre do parku? Keď tade idem, vždy mi príde na myseľ Váš heroizmus, keď prišiel som na mnou Vám natisnutom Packarde a zval Vás na „ride“.^m Aj Ste nedôverovali môjmu umeniu, aj Ste nechceli mne ublížiť vyslovením pochybnosti a odrieknutia a konečne riešili Ste „to take a chance“.ⁿ Bol som vtedy veľmi hrdý, ačkoľvek samému bolo mi trochu teskno na novej mašine dosť neznámou a nebezpečnou cestou. Pravda, dnes môžem tade ísť skoro so zavretými očami.

O Knickerbockerových obrázkach Vám mnoho neviem referovať. Bývame síce celkom blízko na rohu 16-tej a U, tam kde kara križuje 16-tu, aj chodievame často, ale niet mnohých zmien. Vždy tie samé obrázky, v ktorých cnosť vždy víťazí nad nerestou. Puritánsky vychovaná publika rada vidí [!] uskutočnenie svojich zásad. Apropos, keď hovorím o „movies“, nedávno, cestujúc do New Yorku, mal som suseda veľmi „počteného“ výzoru, ktorý stále sa odhodlával sa mňa spýtať, k akému vojsku patrí. Ja som ho síce trochu potrápil, lebo vždy, keď som badal, že ide otvoriť ústa, nuž som zavrel oči, ako by som driemal, alebo pozrel som von oknom. Tak som sa zabával hodnú chvíľu, musím totiž poznamenať, že sused mal aj dosť driečnu kompanionku, ktorá tiež bola zvedavá. Konečne sa mňa spýtal a ja mu odpovedal, potom nasledovalo niekoľko „what?“ a keď konečne som riešil užiť posledný argument „Prág“, to sa „počtenný“ rozradoval, povedajúc doslovne (ručím všetkým za pravdivosť): „Oh I know, we just sold our pictures there. This is in Caucasia, where the Croats are fighting the Spaniards.“^o A po krátkom čase diskutujúc o českej kultúre poznamenal, že on veru niečo vie o tom lebo „My sister went with my mother in 1895 to Brussels to learn play the violin from Ysay.“^p

Jednu kardinálnu zmenu síce možno zbadáť, na „obrázkach“, nie tak na plachte, ako v publikе. [!] „Literary Digest“ veľmi šikovne vydáva týždenne dva razy filmy, s výťahom, vlastne citáciou z novín, žartovnou, politickou etc. Vy pamätáte ten aplauz pri každom vspomenutí „american“. Dnes ani pri tej najiskrivejšej vlasteneckej fráze ticho, kedy-tedy nejaký boy scout^q zatlieska bez ozveny. Nejaká ostrá fráza proti bolševikom – ticho, a to tu vo Washingtone. Niečo protivilsonske vyvoláva malý aplauz, nejaký ten kandidát, ale všeobecne je ticho, tá publika, ktorá sa vedela a rada oduševňovala [!] nad ledačom a rada dala výraz svojmu oduševneniu, tá je preč, alebo sa premenila, zlahostajnela. Len dobrý vtíp o prohibícii vyvoláva stále aplauz.

Tolko o obrázkach. Ešte sme s Vami chodievali ku krajanom. Nuž tí sa veľmi nezmenili. Slováci trápia papier a politiku so svojimi štátotvornými znalosťami, Česi praktickejši, nehrajú sa tak na štátnikov, ale vyprešúvajú miliónom konských síl „credit“ za osvobodenie republiky, niektorí len morálny, legionári, ktorí sa vrátili zdraví, hromžia, že republika, za

ktorú oni položili svoje životy a (citát z memorandumu podpísaného asi 50) opustili... „vše, co nám občanský život, jaký je, poskytuje, vše i nejtímnější styky s našimi milými i drahými nám bytostmi...“, neodmeňuje ich, ako sa patrí a Nár[odné] zhrom[azdenie] neodhlasovalo polovicu svojho korunového rozpočtu pre podporu invalidov na kúpenie dolárov pre amerikanov. Ináč burzujú, tí prefíkanejší stávajú sa socanmi alebo koketujú s nimi „avosj prigoditsja“,^r socani zase zachovávajú dekórum, stávajú sa burzujmi najvyššej próby, s blahosklonným úsmevom prijímajú veľmi vysoké archiburžuzské tituly atd. Jedným slovom svet sa hýbe.

Na prednášky som skoro za celý rok nechodil, mal som mnoho práce aj tá celá história s „autonómiou“ je nechutná. „Vodcovia“ plní detských teórií neupustia, nemali by o čom písať alebo komu nadávať a harangovať^s národ proti nim bolo by nemúdre, predsa aká-taká organizácia je tu. A národ, chudák, počúva a Slováci chcú domov. Ale nechcem zabrádať do politiky, máte jej dost.

Ján je veľký huncút. Všade, kde bol, získal si ľudí a najlepší dojem najoduševnenejších podporcov má a bude mať v Slovákoch. Keď si tak pred nich stane a začne peknu turčiančinou, ktorú lepšie ovláda ako ja, a začne „éj bystu Bohu...“, ľudia otvárajú oči a ústa, pokyvujú hlavami, slzy ženským tečú „taký sú teda ten syn pána Masaryka, toho, čo tým Slovákom nechce tú autonómiu dať a reč berie? Šak je on Slovák najsllovakovatejší“. Mne ľudia hovorili, ľudia seriózní, že málokedy si kto vedel získať ľudí tak ako Ján. Jeho žartovný spôsob, opeprená reč, veru verím, že lepšie pôsobí ako Píseckého limonáda „v sladkozvukej slovenčine“. Posledne, keď som bol v New Yorku, jeden Slovák, jednoduchý človek, mi povedal: „Ale nás ten mladý Masaryk veru neoklame, hovoril nám, že však on neni múdry, že však za to nemôže, keď otec má viac rozumu ako on; veru neoklame, kto tak hovorí ako on, musí mať veru hodne v tej hlave!“.

My, totiž, moja žena a ja, sme s Jánom dobrí kamaráti, svobodné večere trávime spolu, často s členom našej legácie bez rangu a titulov „Strygou“. Žena navarí večeru a staráme sa zabudnúť nepríjemnosti dňa, spievame, ostatní síce nepriznávajú že i ja, počnúc od všeliakých niggerských, starých amerických piesní, ktoré sa Ján ešte v Bridgeporte naučil,⁴ až do „Sadaj slnko“ a „Tečie voda“. Žena moja ináč je strašne hrdá, že je jediná dáma československej legácie, a dlho mala „Diplomatic List“ otvorenú na svojom písacom stole na stránke, kde je napísané Madame Hurban. Ona síce tvrdí, že toto posledné neni pravda. Nuž i tak dobre.

Mnoho poklebetiť o našej kancelárii Vám neviem. Kazámková sa vydala za takého mladého ako bola sama, je v New Yorku. Miss Roberts, ktorá pracovala s Sheldonom, dokiaľ bola u mňa a potom prešla k nám, je jedným z opravdových stĺpov nášho establishmentu, nie tak krásou a mladosťou, ale spoľahlivosťou, stĺp síce dobre cementujeme platom, ktorý prevedený na koruny, by vzbudil úžas nejedného nášho vlastenca. Por[učík] Micka a slečna Stedronská len nedávno prišli, prvý je americký product síce, Stedronská bola počas vojny v Rusku, potom na vyslanectve v Londýne. Robí veľmi dobrý dojem.

No myslím, skončím svoje zloslovie. Odpustite mi, ak nedosiahol som svojho účelu, trochu Vás rozveseliť, je tak ťažko v dnešných dňoch nájsť niečo k smiechu.

Prajeme Vám, drahý pane Prezident, aby Ste denne mali niečo veselšieho než i tieto riadky, nie len k čítaniu, ale aj prežitiu a prosím Vás predať môj pokorný poklon pani Masarykovej, ako aj Alice,⁵ v ktorej vždy ešte vidím svojho dobrého kamaráta z detstva,⁶ zostávam Vám oddaný

Vlado Hurban^t

Keď skončil som list, žena odcestovala, nuž jej menom pripisujem i ju k vyjadreniu vreľého pozdravenia a úcty. V. H.^t

DOPIS

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. Kor-II-13. Originál, strojopis.

- a – Psáno na hlavičkovém papíře The Czechoslovak Legation. Military Attaché.
- b – Kavalkáda – větší množství, houf.
- c – Junk dealer – překupník, vetešník.
- d – Fun – legrace.
- e – Society column – společenská rubrika.
- f – Testimonium pauperatis – důkaz chudoby.
- g – The russian Ambassador entertained at luncheon, dinner, supper, box etc... – Ruský velvyslanec se zúčastnil přesnídávky, oběda, večeře ...
- h – Whom does he represent? Nobody can solve this puzzle. But business is done by Mr. L. C. K. Martens, the „selfappointed ambassador of Soviet Russia“ – Koho reprezentuje? Nikdo nemůže vyřešit tuto hádanku. Ale obchod je děláný panem L. C. K. Martensem, „samozvaným vyslancem sovětského Ruska“.
- ch – Oatmeal – ovesná mouka.
- i – Údočka – patrně se rozumí udička.
- j – Associated – rozumí se associated states – malé státy přidružené k Dohodě, patřilo k nim i Československo.
- k – Bone dry – suchý režim, tj. zákaz výroby a konzumace alkoholu.
- l – Constitutional amendment – ústavní dodatek.
- m – Ride – projížďka.
- n – To take a chance – využít příležitosti.
- o – Oh I know, we just sold our pictures there. This is in Caucasia, where the Croats are fighting the Spaniards – Já vím, právě jsme tam prodali naše obrázky (filmy). Je to na Kavkaze, kde Chorvaté bojují se Španěly.
- p – My sister went with my mother in 1895 to Brussels to learn play the violin from Ysay – Moje sestra odjela s mou matkou v roce 1895 do Bruselu učit se hrát na housle u Ysay. [Není jasné, kdo to má být].
- q – Boy scout – skaut.
- r – Avosj prigoditsja – má být: A vot, prigoditsja – (rusky) a hle, stane se, bude se hodit.
- s – Harangovat – popichovat, štvát.
- t – Psáno vlastnoručně perem.
- 1 – Rozumí se Jan Masaryk.
- 2 – Rozumí se 70. narozeniny T. G. Masaryka, které oslavil 7. 3. 1920.
- 3 – 18. dodatek ústavy USA, přijatý v roce 1919, zakazoval na území USA výrobu a prodej (nikoliv ale samotnou konzumaci) alkoholických nápojů. Vstoupil v platnost 16. 1. 1920. Tento dodatek byl v roce 1933 zrušen 21. dodatkem ústavy USA.
- 4 – Rozumí se pobyt Jana Masaryka v Bridgeportu, stát New York, kde pracoval před první světovou válkou v továrně Charlese Crana.
- 5 – Rozumí se Alice Masaryková.
- 6 – T. G. Masaryk přijel poprvé do Turčianského sv. Martina v roce 1887 a v následujících letech opakovaně trávil se svou rodinou léto v nedaleké Bystrici. V T. sv. Martině se spřátelil se spisovatelem Svetozárem Hurbanem-Vajanským, otcem Vladimíra Hurbana, a jeho rodinou. S Vajanským se Masaryk na počátku devadesátých let ideově rozešel kvůli jeho nekritickému vztahu k Rusku.